

Beleidsregels toepassing hardheidsclausule gedupeerden toeslagenaffaire Pijnacker-Nootdorp

Het college van de gemeente Pijnacker-Nootdorp;

gezien het advies van de afdeling d.d. 11 maart 2025;

gelet op de Huisvestingswet 2014, de Huisvestingsverordening Pijnacker-Nootdorp 2023, artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht en de Samenwerkingsafspraken VNG/gemeenten en Belastingdienst/Toeslagen;

besluit: de gewijzigde Beleidsregels toepassing hardheidsclausule gedupeerden toeslagenaffaire Pijnacker-Nootdorp vast te stellen.

Landelijke aanleiding

In de periode 2005 tot en met 2019 heeft de Belastingdienst regelmatig onterecht kinderopvangtoeslag teruggevorderd, of huishoudens te streng behandeld door bijvoorbeeld onterecht geen persoonlijke betalingsregeling te treffen voor terugbetaling van te veel ontvangen kinderopvangtoeslag. Dit wordt de Kinderopvangtoeslagaffaire (KOT-affaire) genoemd. Hierdoor is een groot aantal Nederlandse huishoudens in (grote) financiële problemen gekomen, waaronder ook huishoudens in de gemeente Pijnacker-Nootdorp.

Op 28 september 2020 hebben de VNG en Belastingdienst/Toeslagen een akkoord bereikt om ondersteuning te bieden aan gedupeerde ouders van de KOT-affaire. Gemeenten hebben hierin toegezegd om gedupeerde ouders bij hun herstel van de KOT-affaire te ondersteunen. De staatssecretaris heeft opgeroepen ruimhartig te zijn bij het geven van deze ondersteuning. De doelstelling hierbij is om hun leven zo snel mogelijk weer op te kunnen pakken met een financieel schone lei. Hierbij wordt er ook gewezen op de huisvesting.

Gedupeerden kunnen door de KOT-affaire hun (koop-)woning zijn kwijtgeraakt door bijvoorbeeld uithuiszetting, opzegging van de huur, verplichte verkoop of een scheiding. Veelal met een grote (rest-)schuld bij de hypotheeknemer (bank) of de verhuurder. Deze groep zal voor een deel nog inwonen bij vrienden of familie of een woning hebben bemachtigd die niet geschikt is voor de gezinssituatie.

In 2023 en 2024 is deze doelgroep (gedupeerde ouders) uitgebreid naar de kinderen (kindregeling), ex-partners (ex-partnerregeling) en nabestaanden van een overleden aanvrager (nabestaandenregeling). Ook deze doelgroepen kunnen als gedupeerde erkend worden.

1. Lokale situatie

In onze gemeente lijkt het aantal gedupeerden dat op het gebied van huisvesting gecompenseerd moet worden, voorsnog beperkt. Ouders konden zich tot 31 december 2023 aanmelden voor compensatie en hulp voor gedupeerden van de kinderopvangtoeslag. In totaal zijn er in onze gemeente 243 mogelijk gedupeerde ouders bij de Belastingdienst erkend, 152 kinderen onder de 16 jaar en 166 kinderen van 16 jaar en ouder. Niet iedere gedupeerde heeft een ondersteuningsbehoefte op het gebied van wonen. Op basis van de eerste (landelijke) ervaringen, schat men in dat 1/3 van de bij gemeenten bekende (mogelijk) gedupeerden ondersteuning vanuit het steunpunt wenst. Het overgrote deel daarvan heeft (op dit moment) voornamelijk een ondersteuningsbehoefte op het leefgebied financiën (afhandeling van schulden), ten aanzien van de contacten met de Belastingdienst en op de gebieden werk & inkomen en zorg (60% tot 80% van de casuïstiek). Op dit moment zijn er weinig gedupeerden in onze gemeente met een ondersteuningsbehoefte op het leefgebied wonen.

Sinds het ingaan van de beleidsregels zijn er 5 personen geholpen die onder de hardheidsclausule vallen. Het is denkbaar dat dat er op termijn nog een aantal bijkomen. Dit omdat veel gedupeerden nu urgentere vraagstukken hebben en het mogelijk is dat als de eerste 'branden geblust zijn' zich op een later moment de behoefte aan ondersteuning op het leefgebied wonen aandient.

Daarnaast kunnen er vanuit de nieuwe regelingen (kind, ex-partner, nabestaanden) nog nieuwe aanvragen komen. De verwachting is niet dat het om grote aantallen gaat. Daarbij gaan we als gemeente ook terughoudend om, met het toepassen van de beleidsregels voor de nieuwe doelgroepen. Het gaat bij deze doelgroepen vooral om ondersteuning op de verschillende leefgebieden door het steunpunt en niet zozeer om het compenseren van een woning. Het toepassen van de hardheidsclausule voor de nieuwe doelgroepen wordt daarom alleen bij hoge uitzondering gedaan door de steunpuntmedewerkers.

2. Doel beleidsregels

De gemeente wil gedupeerden die als gevolg van de KOT-affaire in ernstige problemen zijn gekomen wat betreft hun huisvesting, zo goed mogelijk ondersteunen. De insteek is om gedupeerden zo goed mogelijk te compenseren. Een deel van de gedupeerden is vanwege hun inkomen aangewezen op een sociale huurwoning. Deze huurwoningen kunnen niet zomaar worden toegewezen aan iemand die aantoonbaar gedupeerd is. De regels rondom de toewijzing van sociale huurwoningen en het toekennen van urgentie voor woningzoekenden zijn vastgelegd in de Huisvestingsverordening Pijnacker-Nootdorp 2023. De Huisvestingsverordening en de daarin opgenomen urgentieregeling laten in principe geen ruimhartigheid toe, waardoor een compensatie rondom de huisvesting niet goed mogelijk is. Zo gelden voor bepaalde situaties passendheidscriteria m.b.t. het woningtype en het aantal kamers, die niet altijd passend zijn voor deze specifieke doelgroep.

In de huisvestingsverordening is een hardheidsclausule opgenomen (artikel 7:3) waarin is bepaald dat Burgemeester en wethouders bevoegd zijn om ten gunste van de aanvrager af te wijken van de verordening. Dit kan in gevallen waarin de toepassing van deze verordening naar hun oordeel leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. De hardheidsclausule kan door het college gebruikt worden om woningen direct toe te wijzen. In deze beleidsregels staat beschreven op welke manier de hardheidsclausule wordt toegepast om KOT-gedupeerden te helpen bij het herstel van hun huisvestingsproblemen.

Doel van de beleidsregels

Deze beleidsregels zijn bedoeld om inzichtelijk maken op welke manier de hardheidsclausule in de Huisvestingsverordening Pijnacker-Nootdorp 2023 wordt toegepast om huishoudens die als gevolg van de KOT-affaire huisvestingsproblemen hebben en aangewezen zijn op sociale huurwoningen, een urgentieverklaring te geven in de vorm van een eenmalige bemiddeling.

3. Begripsbepalingen

In de Huisvestingsverordening Pijnacker-Nootdorp 2023 staat beschreven wat bepaalde termen in de verordening betekenen. Vanwege het doel van deze beleidsnota en hetgeen met de beleidsnota wordt beoogd, kan niet worden volstaan met deze begrippen. Om onduidelijkheid te voorkomen is daarom een aantal begrippen toegevoegd of alleen voor toepassing van deze beleidsnota opnieuw gedefinieerd.

Bevindingenrapport:	een door een medewerker van het steunpunt opgesteld schriftelijk rapport naar de huisvestingsproblemen van de woningzoekende. Dit rapport is onderdeel van het Plan van Aanpak en afgestemd met de woningcorporaties.
Gedupeerde:	persoon die via een compensatiebrief van de Belastingdienst aantoonbaar benadeeld is door de KOT-affaire
Huisvestingsproblemen:	het door de KOT-affaire niet beschikken over een passende en geschikte woning waar structureel kan worden verbleven met het hele huishouden en/of waar de ouder(s) en kinderen geen eigen kamer hebben wat vanwege de leeftijd en/of psychische gesteldheid van de kinderen problemen geeft.
KOT-affaire:	kinderopvangtoeslagaffaire
Plan van Aanpak:	door het steunpunt opgesteld plan waarin staat beschreven welke stappen er genomen moeten worden om de gedupeerde te compenseren.
Steunpunt:	steunpunt gedupeerden Pijnacker-Nootdorp
Woningzoekende:	gedupeerde die als direct of indirect gevolg van de KOT-affaire tussen 2005 en 2019 een goed passende woning in Pijnacker-Nootdorp of elders heeft moeten verlaten, maar momenteel door school en/of zorg voor kinderen en/of werk een binding heeft met Pijnacker-Nootdorp en nu een huisvestingsprobleem heeft. Ook kan het gaan om kinderen van gedupeerde ouders die als gevolg van de KOT-affaire nu een huisvestingsprobleem hebben.

4. Werkwijze en aanbodproces

1. **Plan van aanpak**

Een medewerker van het Steunpunt Gedupeerden Pijnacker-Nootdorp stelt een plan op waarin staat beschreven welke stappen er genomen moeten worden om de gedupeerde te compenseren. Dit heet het Plan van Aanpak. In dit plan kunnen ook mogelijke huisvestingsproblemen naar voren komen.

Bevindingenrapport

- De medewerker van het Steunpunt doet het vooronderzoek naar de huisvestingsproblematiek en de mogelijke oplossingen en beschrijft dit in het Bevindingenrapport. Hieruit kan blijken dat de oplossing in de particuliere huur of koopsector wordt gezocht. Indien het huisvestingsprobleem dient opgelost te worden in de sociale huursector, wordt het Bevindingenrapport (incl. zoekprofiel) besproken met de woningcorporaties.
- Het zoekprofiel wordt vooraf voorgelegd bij de woningcorporaties. De woningcorporaties geven een advies over de haalbaarheid en beschikbaarheid van het zoekprofiel. Dit advies wordt meegenomen in het bevindingenrapport.
- Als uit het overleg met de woningcorporaties blijkt dat een corporatiewoning inderdaad de oplossing is en het zoekprofiel klopt, wordt er een aanvraag ingediend door de medewerker van het steunpunt aan de toetsingscommissie Huisvesting.
- De commissie toetst de aanvraag op basis van de voorliggende beleidsregels. Indien niet wordt afgeweken van het advies van de Toetsingscommissie wordt de teamleider Maatschappelijke ondersteuning gevraagd om een urgentieverklaring toe te kennen op basis van de hardheidsclausule. Indien de toetsingscommissie negatief adviseert kan de aanvraag worden voorgelegd aan het College.
- De corporatie wordt vervolgens op de hoogte gesteld van de urgentie en kan op zoek gaan naar een passende woning.

Geldigheid hardheidsclausule

De urgentie zoals beschreven in deze beleidsregels is geldig voor onbepaalde tijd of tot er een woning gevonden is.

Eenmalig aanbod

Het aanbieden van de woning wordt gezien als een eenmalig aanbod. De gedupeerden van de KOT-affaire zijn door handelen van de overheid in een situatie geraakt waarin ze de regie zijn kwijtgeraakt. Dit heeft in veel gevallen voor psychische schade gezorgd. Sommige gedupeerden hebben hierdoor heel veel ondersteuning nodig bij het nemen van beslissingen, andere willen juist zo veel mogelijk zelf doen. Afsproken wordt om gezien de geschiedenis van de woningzoekende zo goed als mogelijk rekening te houden met de wensen rondom de begeleiding naar een nieuwe woning. Hierbij wordt gebruikt gemaakt informatie uit het Bevindingenrapport. Het kan dus ook dat gedupeerden ervoor kiezen om zelf op zoek te gaan met hun urgentie.

Kosten inschrijving Woonnet-Haaglanden en bijdrage voor aanvraag woonurgentie

Woningzoekenden dienen in principe zelf de inschrijving bij Woonnet-Haaglanden te regelen, de medewerker van het steunpunt kan daar ondersteuning bij bieden. Eventuele kosten worden door de gemeente gedragen en bij het Rijk gedeclareerd. De bijdrage voor de aanvraag van een urgentieverklaring voor deze doelgroep komt te vervallen.

5. Zoekprofiel en criteria

De standaard urgentieregeling uit de Huisvestingsverordening Pijnacker-Nootdorp 2023 is niet bedoeld om wooncarrière te maken. Het oplossen van het urgente huisvestingsprobleem dient op een sobere manier te worden gedaan. Dit wordt geregeld in het zoekprofiel. In het zoekprofiel staat onder andere het type woning en het aantal kamers beschreven. Voor een standaard urgentie is dit profiel sober en doelmatig. De inzet van de gemeente is juist om gedupeerden zo goed mogelijk te compenseren. Daarom wordt in de voorliggende beleidsregels afgeweken van de Huisvestingsverordening en de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp op de volgende criteria:

Criterium 1: het gaat om een Woningzoekende met een huisvestingsprobleem

1. De betrokkene is een gedupeerde van de KOT-affaire. Dit moet worden aangetoond met een compensatiebrief van de Belastingdienst;
2. De huisvestingsproblemen zijn gerelateerd aan de KOT-affaire. De steunpuntmedewerkers zijn verantwoordelijk voor het vaststellen van deze relatie. Hierbij kan het gaan om een gedupeerde die:
 - a. een goed passende woning in Pijnacker-Nootdorp in de periode 2005 tot en met 2019 heeft moeten verlaten als gevolg van de KOT-affaire;
 - b. een goed passende woning elders in de periode 2005 tot en met 2019 heeft moeten verlaten als gevolg van de KOT-affaire en momenteel binding heeft met Pijnacker-Nootdorp door school van of zorg voor kinderen dan wel werk;
 - c. niet beschikt over een (veilige) vaste en/of zelfstandige woning waar structureel kan worden verbleven (met het hele huishouden), of;

- d. niet beschikt over een woning waarin de ouder(s) en de kinderen elk een slaapkamer hebben, terwijl het huis dat ooit verlaten is dat wel had en waarbij dit leidt tot sociale of medische problemen bij het gezin.

Criterion 1: Een woningzoekende met een huisvestingsprobleem

Alleen woningzoekenden met een Huisvestingsprobleem of woningzoekenden die in de periode 2005 tot en met 2019 als gevolg van de KOT-affaire een goed passende woning in Pijnacker-Nootdorp of elders hebben moeten verlaten. Ook kan het gaan om kinderen van gedupeerde ouders die als gevolg van de KOT-affaire nu een huisvestingsprobleem hebben. Wanneer een goed passende woning elders is verlaten, dan moet er nu een binding zijn met Pijnacker-Nootdorp door de school van of zorg voor kinderen dan wel werk om in aanmerking te komen voor de voorliggende beleidsregels.

Criterion 2: meetellen kinderen

De Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 beschrijft in artikel 1.2.1 de manier waarop de samenstelling van het huishouden wordt berekend. In lid 2 van dit artikel staat dat een huishouden met één minderjarig kind óf meerdere minderjarige kinderen moet aantonen:

- dat er sprake is van gezag over dit kind, of deze kinderen;
- dat dit kind of deze kinderen hoofdelijk en daadwerkelijk verblijven bij de aanvrager; en
- dat de kinderen niet (tijdelijk) bij de andere gezaghebbende kunnen wonen

Met de voorliggende beleidsregels komt voor gedupeerde ouders de voorwaarde onder c. te vervallen. De gemeente vindt het ongewenst om in deze situatie van gedupeerden te vragen hun, vaak zelf ook gedupeerde en getraumatiseerde, kinderen bij een andere gezaghebbende onder te brengen. In plaats daarvan geldt een andere voorwaarde. Bij het bepalen van de huishoudengrootte tellen ook kinderen mee waar de gedupeerde 50% of meer de zorg voor heeft dan wel dat dit op korte termijn zal gebeuren. Dit kan via een ouderschapsplan.

Criterion 2: Meetellen kinderen

De bepaling in artikel 1.2.1, lid 2 onder c van de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp waarin staat dat aangetoond moet worden dat de kinderen niet (tijdelijk) bij de andere gezaghebbende kunnen wonen vervalt voor gedupeerde ouders. Deze wordt vervangen door de bepaling dat het huishouden aan moet tonen dat het nu voor 50% of meer de zorg heeft voor deze kinderen, dan wel dat dit op korte termijn zal gebeuren. Dit kan bijvoorbeeld via een ouderschapsplan. Voor gedupeerde kinderen blijven de bepalingen in de urgentieregeling leidend.

Criterion 3: Schulden als gevolg van de KOT-affaire staan een urgentieverklaring niet in de weg

De Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 beschrijft in artikel 1.2.2 op welke wijze een aanvrager met schulden kan aantonen de kosten van de woning te kunnen dragen en kan voorzien in eigen levensonderhoud. Dit kan dan door middel van een bewijs van toelating tot schuldhulpverlening en het overleggen van een betalingsregeling met de schuldeisers.

Dit artikel voorziet niet in de bijzondere omstandigheden van de KOT-gedupeerden. Als erkend gedupeerde ouders kunnen aanvragers op papier nog schulden hebben, maar deze worden op termijn kwijtgescholden (publieke schulden) dan wel overgenomen door de Belastingdienst (private schulden). Hoewel de afhandeling nog op zich laat wachten, verdwijnen de schulden als direct of indirect gevolg van de KOT-affaire nog. Schulden die een direct of indirect gevolg zijn van de KOT-affaire zijn daarmee ook geen reden om de voorliggende beleidsregels niet van toepassing te laten zijn.

Criterion 3: Schulden als gevolg van de KOT-affaire staan een urgentieverklaring niet in de weg

De bepaling in artikel 1.2.2 van de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp is niet van toepassing op aanvragers die als gedupeerde erkend zijn, voor zover het schulden betreft die een direct of indirect gevolg zijn van de KOT-affaire. Dit omdat deze op termijn worden kwijtgescholden of overgenomen. Voor gedupeerde kinderen blijven de bepalingen in de urgentieregeling leidend. Voor gedupeerde kinderen blijven de bepalingen in de urgentieregeling leidend.

Criterion 4: Woningtype

In de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 staat in artikel 3.1.1 lid 1 en 2 beschreven voor welke woningtypen een urgentieverklaring geldig is. Standaard gaat het om een flat met lift, flat zonder lift en de Hat-woningen. Deze sobere voorwaarden kunnen de mogelijkheid beperken om een gedupeerde goed te compenseren.

Criterium 4: Woningtype in het zoekprofiel

In afwijking van artikel 3.1.1 lid 1 en 2 van de Beleidsregels urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 kan er in het zoekprofiel voor gedupeerde ouders ook gekozen worden voor andere woningtypen op basis van het Bevindingenrapport en na overleg met de woningcorporatie. Voor gedupeerde kinderen blijven de bepalingen in de urgentieregeling leidend.

Als de gedupeerde ouders als gevolg van de KOT-affaire bijvoorbeeld een eengezinswoning hebben achtergelaten dan wordt dit type ook in het zoekprofiel meegenomen.

Criterium 5: Aantal slaapkamers in het zoekprofiel

In de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 is in artikel 3.1.1 lid 3 een tabel opgenomen waarin het aantal slaapkamers is gekoppeld aan het aantal personen. Een gezin met 2 ouders en 2 kinderen krijgt hierin bijvoorbeeld alleen urgentie voor een 2-kamerwoning. Deze sobere voorwaarden kan de mogelijkheid beperken om een gedupeerde goed te compenseren.

In afwijking van artikel 3.1.1 lid 3 van de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 kan in het zoekprofiel van gedupeerde ouders het aantal slaapkamers worden verhoogd voor zover dit noodzakelijk is voor het herstel van de kinderen en/of het gezin. Dit gebeurt op basis van het Bevindingenrapport en na overleg met de woningcorporaties over de haalbaarheid en beschikbaarheid van de woningen.

Criterium 5: Aantal slaapkamers in het zoekprofiel

In afwijking van artikel 3.1.1 lid 3 van de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019 kan in het zoekprofiel van gedupeerde ouders het aantal slaapkamers worden verhoogd op basis van het Bevindingenrapport en na overleg met de woningcorporatie. Voor gedupeerde kinderen blijven de bepalingen in de urgentieregeling leidend.

Criterium 6: Zoekgebied

In aanvulling op het woningtype en het aantal slaapkamers bevat het zoekprofiel ook het zoekgebied (met de gemeenten en/of wijken) waarin de urgentieverklaring geldig is. In afwijking van artikel 3.1.1 lid 4 is het zoekgebied van deze doelgroep beperkt tot de gemeente Pijnacker-Nootdorp. De gedupeerde komt uit de gemeente of heeft een binding met de gemeente door school en/of zorg voor kinderen en/of werk.

Het kan zijn dat de situatie van de gedupeerde vraagt om een woning binnen een van de kernen. Dit gebeurt op basis van het Bevindingenrapport en na overleg met de woningcorporaties over de haalbaarheid en beschikbaarheid van de woningen.

Criterium 6: Zoekgebied

In afwijking van artikel 3.1.1 lid 3 van de Beleidsregel urgentieverklaringen Pijnacker-Nootdorp 2019, geldt alleen de gemeente Pijnacker-Nootdorp als het zoekgebied voor een woning. Ook kan het zoekgebied worden verkleind tot een of meerdere van de drie kernen. Dit gebeurt alleen op basis van het Bevindingenrapport en na overleg met de woningcorporatie.

6. Evaluatie

De hardheidsclausule is bedoeld voor incidentele, zeer uitzonderlijke en schrijnende gevallen waarin de urgentieregeling geen oplossing biedt. In de KOT-affaire gaat het om meerdere uitzonderlijke gevallen. Omdat het moeilijk is om in te schatten hoeveel gedupeerden succesvol aanspraak doen op deze hardheidsclausule, wordt jaarlijks gemonitord en beoordeeld welke impact deze doelgroep heeft op het vrijkomende aanbod.

7. Inwerkingtreding duur en citeertitel

De voorliggende beleidsregel treedt in werking op de dag van publicatie in het gemeenteblad en zijn geldig tot en met 31 december 2026. De voorliggende beleidsregels worden aangehaald als: Beleidsregels toepassing hardheidsclausule gedupeerden toeslagenaffaire Pijnacker-Nootdorp.

Vastgesteld in de vergadering van 04 maart 2025.

het college van Pijnacker-Nootdorp,

Annelies Kroeskamp

Secretaris

Björn Lugthart
Burgemeester